

KIPPENREN

ZIJDEHOENDERS bij RON PELGROM

Tekst: Elly Vogelaar
Foto's: Aviculture Europe

Ron Pelgrom, meer dan 25 jaar Zijdehoender fokker, met ups en downs en helemaal bezeten van dit ras. Eens was hij er mee aan de top, toen helemaal weg. En nu gooit hij opnieuw hoge ogen met zijn dieren, dus we gingen eens kijken in Koudekerke.

Ron Pelgrom

Koudekerke ligt in de provincie Zeeland, dicht bij de kust. Hoewel het diep in de herfst was toen we hier op bezoek gingen, troffen we het toch met een blauwe lucht en vriendelijk zonnetje, al stond er wel een knappe storm. Daar was echter bij Ron's huis niets van te merken; zo achter de beschermende dijk is het hier een klein paradijsje. De strakke, zwart-wit geverfde kippenhokken achterin de tuin zijn eerder een aanvulling dan een verstoring van de tuin. Ook het huis is een plaatje; verbouwd en geres-taureerd tot een ideale woning voor Ron, zijn vrouw en zoon.

Rechts: Bij aankomst werden we begroet door de Mini Shetland pony's van Stal Pelgrom – een andere hobby van Ron.

Nadat we eerst een serie foto's gemaakt hadden en binnen aan de koffie zaten, begon Ron te vertellen over de afgelopen

25 jaar. Er zijn jaren geweest dat hij wel meer dan 200 Zijdehoenders had. Gebaarden, in zwart, wit en buff – die laatsten samen met andere fokkers, in een fokprogramma om ze ter erkenning te brengen. Op een kwade dag kwam er helaas een eind aan dit alles, toen hij moest verhuizen en de Zijdehoenders verkopen. Tegen de tijd dat hij zijn leven weer op de rails had, miste hij zijn kippen wel heel erg! Maar hij wil niet langer uitweiden over het verleden en ook niet over de moeilijkheden waar hij tegenaan liep toen hij opnieuw met Zijdehoenders wilde beginnen; een mens heeft zijn trots, nietwaar, en – veel belangrijker – hij is er in geslaagd om weer aan de top te komen: vorige week (ofwel 6-8 november) op de Deltashow was een van zijn witte hanen de beste met een 1^e F-96. Het heeft hem 8 jaar gekost, maar hij is weer terug!

Een stukje geschiedenis

Naar we aannemen, zijn de Zijdehoenders een oeroud ras uit China. De bekendste en meest geciteerde historische vermelding over deze kippen komt uit het boek 'Il Milione' van Marco Polo – Aantekeningen gemaakt tijdens zijn lange verblijf in China, tussen 1272 en 1295 – en dan vooral deze, uit de provincie Fugiu: "Er zijn daar prachtige vrouwen en er zijn kippen die geen veren hebben, maar haar zoals poezen en helemaal zwart, en ze leggen eieren net als onze kippen, en ze zijn heel goed te eten." (*De provincie Fugiu is de Chinese provincie Fukien of Fujian en behoorde bij het koninkrijk Mangi. Red.*)

Een andere beschrijving komt van Odorico, die later in China was; van 1318 tot 1328. Hij beschrijft Zijdehoenders met witte veren: Toen ik vertrok uit dit land [het huidige Quanzhou] ging ik oostwaarts naar een stad met een doorsnee van 30 mile, genaamd Fuzhou. Daar zijn de grootste hanen van de wereld, en hennen zo wit als sneeuw, maar zij hebben geen veren, maar wol, zoals schapen." (Memoriale Toscano, 33)

De oplettende lezer zal echter merken dat Marco Polo noch Odorico iets zeggen over de kleur van de huid of de poten, alleen over kleur van de harige bevedering. Gezien het Chinese schrift is het voor ons vrijwel onmogelijk om naar meer gegevens te zoeken in oude Chinese geschriften.

Maar heel af en toe gebeurt er wel eens een wonder: de deuren naar de Chinese geschiedenis van het Zijdehoen stonden ineens wijd open dank zij Professor Ning Yang, geassisteerd door zijn pupil Katie Zheng. In antwoord op zijn vragen kreeg Dr. Elio Corti (Italië) op 18 december

2006 het volgende antwoord van Prof. Ning Yang:

"Zijdehoenders, die in China ook wel 'witte Phoenix' genoemd werden, zijn hier en in het buitenland beroemd en worden gezien als een voedzaam en gezond product. Ze worden al lange tijd special gefokt ten behoeve van de medicijnindustrie, vanwege het opmerkelijke positieve effect op de werking van lever, nieren en ingewanden, algehele vitalisering van lichaam en bloed en koorts verlagend. Vandaar dat er vele ondubbelzinnige vermeldingen te vinden zijn aangaande deze kippen in het oude China. Zoeken in deze oude boeken is echter zeer tijdrovend, maar met de hulp van mijn Ph.D. student Katie Zheng, hebben we de volgende zaken voor u gevonden in de antieke Chinese literatuur".

Een korte opsomming van de informatie van Prof. Ning Yang, vanuit genetisch oogpunt:

1 – De oudste gevonden vermelding van Zijdehoenders dateert uit de periode tussen 265 en 420 AD, de Jin Dynastie. De kippen hadden een baard, de (witte) veren leken op wol, ze hadden 5 tenen, maar de poten waren geel. Ze waren dus fokzuiver voor het gen *h* ('hookless'; ofwel afwezigheid van de haakjes om de veervanen te sluiten) maar ze hadden niet het gen *FM* (fibromelanosis).

2 – Over de zwarte botten (fibromelanosis) lezen we voor het eerst via de dichter Du Fu (618-907 AD, Tang Dynastie), die het volgende schrijft: "De kip met de zwarte botjes is een goed medicijn tegen mijn reuma". Of deze kip dan ook zijdevederig was, schrijft hij helaas niet. (Bron: Dr. Elio Corti en www.summagallicana.it)

Tegenwoordig zijn veel Chinese Zijdehoenders van het 'medicijn-type', zoals de *Yugan* en *Jiangshan* Zijdehoenders. Ze hebben – anders dan onze 'show' Zijdehoenders – een enkele kam, geen voetbevedering en gewoon 4 tenen. Hun zijdebevedering is zwart, net als de kleur van snavel, kam, huid, poten, botten en vlees. Er zijn ook zwartvellige witte Zijdehoenders, zoals de witte *Yunyang*, ook met onbevederde poten en 4 tenen, en er zijn ook witvellige witten, met een rood gezicht, witte oorlellen en roze poten, zoals de *Jinyang* Zijdehoenders. Dit zijn maar een paar voorbeelden; er zijn nog veel meer soorten.

Maar er zijn in China óók Zijdehoenders die voor de sier/hobby gehouden worden, en die zijn precies hetzelfde als de onze, inclusief de kuif, kamvorm, bevederde poten en 5 tenen. Het gewicht is gemiddeld 1810g voor de haan en 1660g voor de hen. (Bron: *The "China Information System of Domestic Animal Genetic Resources" / Poultry Breeds of China.*)

In de USA – en ook in sommige Europese landen – werd het Zijdehoen een tijd lang Japans Zijdehoen genoemd. Nogal verwarrend, want ze komen echt uit China. Aannemelijk is dat ze met Chinese koopvaardij schepen naar Japan

gekomen zijn. Er zijn ook een aantal ondersoorten van het Zijdehoen bekend, bijv. het Siamese en Afrikaanse Zijdehoen, maar die verschillen van het Zijdehoen zoals wij dat in onze standaard omschreven hebben.

Zijdehoenders

Het meest opvallende aan een Zijdehoen is natuurlijk zijn losse, donsachtige zijdevederigheid. Maar ze hebben nog een andere opvallende eigenschap: ze hebben een heel donkere, bijna zwarte huid. De poten en tenen zijn ook zwart en zelfs vlees en botten zijn heel donker van kleur. De kop is vrij klein, met een purperkleurig gezicht, grote donkere ogen, en blauwachtige oortjes. Ook de kam is bijzonder: een purperkleurige walnootkam, bij voorkeur breder dan lang, en zonder doorntjes. De kop is klein en rond en heeft een niet te grote kuif, die de ogen vrij laat; bij de hen vol en rond van vorm, bij de haan zijn de zijdeachtige veren wat langer en vallen deels naar achteren. In Nederland mag de schedel iets verhoogd zijn, maar ze hebben in principe geen schedelknobbel.

Sommige fokkers denken dat een schedelknobbel automatisch een grotere kuif geeft, maar dat hoeft niet zo te zijn. De kuiven worden ook niet meer zo groot verlangd. Goed gevormde, stevige kuiven worden doorgegeven aan het nageslacht.

Zijdehoenders zijn erkend met en zonder baard.

De bouw is wat gedrongen, de borst is breed. De vleugels zijn kort, de slagpennen voor de helft goed gerafeld en franjeachtig. (zie foto links)

De staart is vrij kort en moet een zacht balletje zijn; de pennen zijn gerafeld aan de einden en afgedekt door een overvloed aan zijdevederige staartdekveren. Ook de sikkels van de haan zijn franjeachtig.

De dijen zijn kort en donsrijk, de korte loopbenen zijn loodblauw en bevederd, ook de tenen. Voldoende middenteenbevedering is een vrome wens, maar bij Ron's kippen prima in orde. (zie boven)
Dit ras heeft 5 tenen, de 5^e teen moet los van de achtereen staan en liefst iets naar boven wijzen. (zie foto links)

Zij zijn inmiddels erkend in een heel aantal kleuren: wit, zwart, blauw, meerzomig patrijs en -zilverpatrijs, koekoek, buff en parelgrijs.

Het gewicht (volgens de Nederlandse standaard) is 1,5 tot 2,0 kg voor de haan en 1,4 tot 1,8 kg voor de hen. *(Voor Zijdehoenkrielen is dat 600-700 g. voor de haan en 500-600 g. voor de hen.)*

Zijdehoenders zijn rustige, vriendelijke kippen met een legendarische broedlust. Het zijn goede moeders en ze worden ook vaak gebruikt om eieren van ander pluimvee uit te broeden.

Boven: Ron heeft ook een aantal Gentse kroppers, die qua kleur goed passen bij de zwarte en witte Zijdehoenders en de kleur van de hokken.

Ron over zijn kippen

Zijdehoenders zijn echt zijn favoriete kippen, en special de gebaarden. Jawel, hij heeft wel eens andere kippen in zijn hokken gehad; Sultan hoenders, Chabo's, Hollandse Kuifhoenders... een duidelijke voorkeur voor iets exotisch dus. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan, dus toen hij na een paar jaar onderbreking weer kippen kon gaan houden, moesten het toch weer Zijdehoenders zijn. Hij ging op zoek naar dieren uit zijn oude stam, maar hij kon er maar weinig terugkopen en die waren ook nogal achteruit gegaan in kwaliteit. Maar hij was overtuigd dat wat er ooit aan kwaliteit in gezeten had, er ook weer uit moest kunnen komen. Dus begon hij met een strak fokschema, waarbij hij alleen werkte met paren, hooguit met trio's. De ervaring van zo lang Zijdehoenders fokken kwam hierbij goed van pas; hij kan al snel aan een kuiken zien of dat voldoet aan zijn verwachtingen – dingen als kuif, baard en teenstand zijn al heel vroeg te beoordelen. Niet goed, dan wordt het broedpaar anders samengesteld en een nieuwe serie eieren uitgebroed. De kuikens mogen evengoed opgroeien, want die kunnen vrij gemakkelijk verkocht worden aan liefhebbers, of ze gaan naar Frankrijk, waar ze graag als 'levende broedmachines' gebruikt worden.

Rechts: Zwarte haan, waarbij de oogkleur donkerder moet.

Hij ziet zijn Zijdehoenders graag met een volle kuif en is van mening dat kippen met een schedelknobbel grotere kuiven hebben. Wel, de een zegt dat dat zo is, en de ander dat het ook zonder die knobbel kan. Wat wel van belang is, is dat het zicht niet belemmerd wordt. Zo nodig knipt hij dan wat veertjes weg.

Rechts: Ideale kop, met volle kuif en baard en de ogen voldoende vrij.

Hij gebruikt waterbakken waar ze hun kuiven niet in kunnen dopen en ze krijgen korrels in plaats van meel. Het voer is de hele dag beschikbaar.

Kuiven en baarden zijn ideale plekken voor luizen. Elk jaar, tegen de zomer, spuit hij alle kippen een beetje in met duivenspray tegen luizen; de kuiven, de baarden en onder de vleugels. Tot nu toe was dat altijd voldoende. In de winter, als het vriest, worden de kammen ingevet met Vaseline; het zijn dan wel walnootkammen, maar hij gaat op zeker en met wat vet erop zijn ze beter beschermd tegen de vorst.

Met hun dikke verenpak kunnen kippen goed tegen de kou, maar ze kunnen niet zo goed tegen hitte. Goede doorluchting in de hokken is dan een vereiste, maar als het erg heet is, verhuizen ze naar de voortuin, waar ze in de schaduw onder de bomen kunnen lopen. De vrij lage omheining is afdoende om ze binnen te houden, want Zijdehoenders kunnen bijna niet vliegen.

In de hokken ligt vlasstrooisel; dat neemt enorm veel vocht op, zodat de mest snel verdroogt en uit elkaar valt. Eens per week schept hij eventuele natte plekken weg en vult het wat aan. Oud strooisel composteert prima.

Natuurlijk komt de spreekwoordelijke broedsheid ook ter sprake. Het is helemaal waar, zegt Ron. Als een hen besloten heeft om te gaan broeden, kan je haar daar niet makkelijk vanaf brengen. De gebruikelijke trucjes helpen nauwelijks bij een Zijdehoen. De eieren zo snel mogelijk na het leggen weghalen, de hen steeds van het nest halen, of zelfs de legnesten afsluiten; het helpt hooguit voor even. Als ze niet broeds zijn, leggen zijn kippen redelijk tot goed, zelfs in de winter. Hij begint dan ook vrij vroeg met broeden, al in februari, als er eieren zijn. Als het eenmaal lente is en warmer, zullen er steeds meer hennen broeds worden en stoppen met leggen. Hij broed vrijwel uitsluitend met een broedmachine.

Fokkerij

In ons land – net als in de rest van Europa, inclusief Engeland, maar ook in Australië, zijn er (grote) Zijdehoenders en Zijdehoenkrielen. (In Amerika en Canada kent men maar één maat Zijdehoenders, maar gek genoeg zijn die qua formaat tussen onze groten en krielen in.) Dit betekent dus dat de groten ook echt groot moeten zijn. Dat is bij zijn zwarten wel een probleem. Nou ja, probleem... hij zou ze in ieder geval wat groter willen. Er zijn niet veel zuiver zwarte gebaarde Zijdehoenders in Nederland; vanwege hun genetische achtergrond (kruising met andere kleur) hebben de hanen vaak wat goud in de hals. Hij kreeg zelfs wel eens een blauwe hen uit zijn zwarte foktoom. Om ze wat

groter te fokken overweegt hij nu om er koekoek in te kruisen; die zijn momenteel in flink formaat aanwezig.

Hij is niet bang voor inteelt, en moeder x zoon of vader x dochter zijn hier gebruikelijke paringen. Als je maar goede aantekeningen maakt, zegt hij, en alleen de besten gebruikt in de foktoom van het volgende seizoen. Teenfouten, zoals bijv. 6 tenen i.p.v. 5, hoeven niet persé een gevolg van inteelt te zijn. Het kan gewoon gebeuren. Hij heeft dat overigens nog nooit bij zijn dieren gezien; wel eens een teen met 2 nagels.

Een ander belangrijk punt is de volle, losse zijdevederigheid. Deze eigenschap wordt veroorzaakt door het gen *h* (Normaal bevederd is het gen *H*); de haakjes aan de veerbaarden zijn dan gereduceerd, waardoor de veer zijn verband verliest. De vleugel- en staartpennen moeten echter nog een deel vast veerveld hebben (halve of 1/3 veer). Heel af en toe neemt hij wel eens een fraai dier, dat het alleen wat laat zitten in zijdevederigheid, op in de foktoom. Dat wil wel eens helpen om de gewenste structuur in de vleugels te behouden.

Tentoonstellen

Met al die bijzondere eigenschappen is er op de Zijdehoenders altijd wel iets aan te merken bij de keuring. Er staat ook vaak te weinig positiefs op de keurkaart, vind Ron, goede conditie bijvoorbeeld, dat is het compliment voor de fokker. Het showen is voor de fokkers vaak ontmoedigend; ze stoppen dan na een paar jaar weer met dit ras, of stoppen met het showen. Daar komt nog bij dat niet alleen de witten, maar ook de andere kleuren gewassen en geföhnd moeten worden voor de show. Dat geeft een extra vol en donzig effect. Maar daar heeft niet iedereen zin in of tijd voor.

De standaardomschrijving van de Zijdehoenders is prima in orde, zegt hij, maar hij vindt het wel jammer dat de kam tegenwoordig geen doorntjes meer mag hebben. Hij is er van overtuigd dat kamdoorntjes en goede vruchtbaarheid direct met elkaar te maken hebben. Tegenwoordig klagen Zijdehoenfokkers vaak over slechte bevruchting. Een van de veel geziene 'fouten' is het ontbreken van bevedering, op de middenteen, maar bij zijn dieren is dat zeker geen probleem, zoals we zelf konden zien.

In de loop der jaren heeft hij aan veel nationale en internationale shows mee gedaan. Zijn mooiste prijs was het winnen van het Europees Kampioenschap in Gent 1989; het geeft toch een bijzondere 'kick' om te winnen van internationale fokkers uit bijv. Duitsland, Italië en Frankrijk. De mooiste en plezierigste herinneringen heeft hij aan de shows van Avicultura in Den Haag. Hopelijk zal de opvolger, de nieuwe Champion Show, weer diezelfde speciale sfeer en gezelligheid brengen. En natuurlijk is ook de Delta Show speciaal voor hem, als show van zijn eigen vereniging en Provinciale Show van Zeeland. Helemaal omdat hij er dit jaar weer winnaar was en terug in de rij van topfokkers van Zijdehoenders.

Tot besluit

Nog wat napratend zegt Ron dat hij het jammer vindt om te zien hoe de hobby achteruit gaat; te veel 'oude' fokkers, te weinig tolerantie (boze burens) en zelfs de vogelgriep had een negatief effect, omdat men dacht dat het gevaarlijk was om kippen te houden. De huidige financiële crisis doet ook al geen goed, met hogere prijzen voor het kippenvoer en voor de tentoonstellingen. Maar hij is een gelukkig mens: met 7 kraaiende hanen en

geen klagende burens hoopt hij nog lang met deze mooie hobby door te gaan. Bedankt Ron, voor de uitnodiging. Het was leuk om met jou van gedachten te wisselen over de hobby en de fokkerij van Zijdehoenders.